

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้ของนักท่องเที่ยว
กรณีศึกษา อ่าวไร่เลอุทยานแห่งชาติ
หาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่

**TOURISM ATTRACTION POTENTIAL AND TOURISTS' PERCEPTION:
A CASE STUDY OF RAILAY BAY, HAT NOPPHARATTHARA-
MU KO PHIPHI NATIONAL PARK, KRABI PROVINCE**

ประภาศรี เธียรธума¹ ดรชชนี เอมพันธ์² นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว³

Praphasri Thientuma, Dachanee Emphandhu, Noppawan Tanakanjana Phongkhieo

Received March 31, 2022

Revised April 30, 2022

Accepted May 20, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาการรับรู้ศักยภาพของนักท่องเที่ยวและศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้ในตัวชี้วัดที่รับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ของอ่าวไร่เลซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคำนึงถึงความยั่งยืนจึงมีแนวคิดในการยกระดับอ่าวไร่เลให้มีการจัดการเชิงอนุรักษ์ แนวทางดังกล่าวจำเป็นต้องสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อประเมินคุณค่า ความสำคัญและข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ว่าเป็นศักยภาพตอบสนองการท่องเที่ยวประเภทใดและนักท่องเที่ยวรับรู้อย่างไร มีเครื่องมือเป็นแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไร่เลทั้งหมด 3 ประเภท การท่องเที่ยว เกณฑ์การท่องเที่ยว 5 ด้าน รวม 30 ตัวชี้วัด ได้ค่าคุณภาพจากการสอบถามตัวแทนพื้นที่ 11 คน และได้ค่าความสำคัญจากตารางที่ Prioritize Matrice ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน วิเคราะห์ด้วยสมการถ่วงน้ำหนัก ในการศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยว เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม สอบถามกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย 403 คน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ตัวชี้วัดที่รับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์นำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับปัจจัยประสบการณ์และเวลาในแหล่งท่องเที่ยว ด้วยวิธี Chi-Square ผลการศึกษาพบว่า อ่าวไร่เลมีความสำคัญประเภทการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัยสูงสุด รองลงมาคือการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป เช่นเดียวกับการรับรู้ของนักท่องเที่ยว โดยตัวชี้วัดส่วนใหญ่ที่สะท้อนการจัดการเชิงอนุรักษ์มีค่าคุณภาพและการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยพบว่าประสบการณ์ในการมาเยือนสัมพันธ์กับการรับรู้ในประเด็นส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาครั้งแรกและการรับรู้มีสัดส่วนต่ำกว่าเกณฑ์ สรุปได้ว่า

¹ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, ผู้เขียนหลัก อีเมล: praphasri.t@ku.th

Faculty of Forestry, Kasetsart University, Corresponding Author, E-mail Address: praphasri.t@ku.th

² คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, อีเมล: ffordne@ku.ac.th

Faculty of Forestry, Kasetsart University, E-mail Address: ffordne@ku.ac.th

³ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: fformwt@ku.ac.th

Faculty of Forestry, Kasetsart University, E-mail Address: fformwt@ku.ac.th

วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

อ่าวไร่เลเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไปถึงผจญภัยผจญภัยผจญภัยการจัดการเชิงอนุรักษ์ โดยนักจัดการควรปรับปรุงคุณภาพตัวชี้วัดที่สำคัญที่มีคุณค่าเชิงอนุรักษ์ให้มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ และแบ่งเขตพื้นที่ย่อยเพื่อกำหนดประเภทการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและส่งเสริมประสบการณ์ตามประเภทที่กำหนดให้นักจัดการสามารถวางแผนการสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ อ่าวไร่เล อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี

Abstract

The purpose of this study is to appraise potential of the Railay Bay, a tourism site situated within Hat Nopphatthara - Mu Ko Phiphi national park, examine tourists' perception of such potential and scrutinize the association between factors and the perception of matrice perceived not to meet criteria. With sustainability as a key concern, stakeholders want to introduce a conservation-oriented management to the tourism site. To achieve that end, tourism resources need to be surveyed so their value, priority and utility limitations can be determined, appropriate type (s) of tourism decided and tourists' perception known. A survey entitled Evaluation of Nature Tourism Site Potential is used. Three tourism types, five tourism criteria and a total of thirty matrice are determined. Whilst the quality value is gleaned from a survey of 11 local representatives, the priority one comes from the *Prioritize Matrice* table. The appraisal is done by 3 selected experts in the field and with a weight equation. The examination of the tourists' perception is based upon the survey of a sample of 403 Thai tourists. The analysis relies upon descriptive statistics whilst the matrice perceived not to meet the criteria are analyzed through the Chi-Square method in relation with the factors of prior experience and spending time at the tourism site. According to this study then, the Railay Bay has the highest potential for adventure tourism followed by general nature tourism. The tourists' perception points to the same types of tourism in the same order. Most matrice that would reflect an ecotourism-oriented management exhibit a lower-than-criteria quality value and are perceived not to meet the criteria. With the association between the factors and the perception examined, having been to the tourism site corresponds with the perception in most matrice. The majority of the surveyed tourists are first-time visitors and demonstrate a perception that does not meet the criteria. The conclusion of this study is as follows: - the Railay Bay can be developed to be semi-adventure nature tourism under an conservation-oriented management. The management team should raise key ecotourism matrice to exceed the criteria. Areas for each type of tourism may be determined so corresponding experiences can be promoted and communication by the management team effectively planned.

Keywords: Tourism Attraction Potential, Perception, RailayBay, Hat Nopphatthara – Mu Ko Phi Phi National Park

บทนำ

การท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับการพัฒนาไปในหลายรูปแบบมีคุณลักษณะเด่นด้านการท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวแตกต่างกันเกิดเป็นประเภทการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ Baloglu, &

McCleary (1999) กล่าวว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติดั้งเดิมผ่านกาลเวลาและปัจจัยต่างๆ เช่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เส้นทางและการคมนาคม การท่องเที่ยวแต่ละประเภทจึงให้ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน Tureac, & Turtureanu (2010); Buhalis, & Costa (2006) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวมาจากรูปแบบและแนวความคิดที่เป็นไปตามอุปสงค์อุปทานของตลาด เกิดเป็นการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติ การท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตามคุณลักษณะเด่นระหว่างท่องเที่ยว โดยประสบการณ์เกิดจากการรับรู้สิ่งที่ได้สัมผัส แต่ละบุคคลมีการรับรู้ต่างกันโดยมีปัจจัยบางอย่างเป็นตัวกรอง เช่น ลักษณะส่วนบุคคล ประสบการณ์เดิมและเวลาในสภาพแวดล้อม จำเนียร (2532); พรศิริ (2555) การพัฒนาการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดประเภทการท่องเที่ยวที่เหมาะสมเพื่อป้องกันประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับระหว่างการท่องเที่ยวนำมาสู่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

จังหวัดกระบี่ได้รับการประกาศให้เป็นจังหวัดท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี 2528 มีเกาะและหาดทรายเป็นหนึ่ง ในประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสร้างรายได้ให้แก่จังหวัด จากข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ ตั้งแต่ปี 2557-2562 จำนวนผู้เยี่ยมชมและรายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 มีจำนวนผู้มาเยือน 6,838,846 คน และรายได้จากการท่องเที่ยว 119,419 ล้านบาท (สำนักงานสถิติจังหวัดกระบี่, 2562) ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามส่งเสริมให้จังหวัดกระบี่มีศักยภาพการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ปัจจุบันมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ร้านค้า โรงแรมและการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในพื้นที่บริเวณหาดอ่าวนาง ตำบลอ่าวนาง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นโดยรอบ มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญหลายแห่งและแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี เช่น เกาะพีพี อ่าวไร่เล

อ่าวไร่เล เป็นแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี เป็นจุดหมายปลายทางที่มีระยะทางไกลหาดอ่าวนาง นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงอย่างสะดวกด้วยเรือโดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที แหล่งท่องเที่ยวอ่าวไร่เลมีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นสวยงาม ระบบนิเวศมีความหลากหลายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมให้บริการเพื่อการท่องเที่ยว เช่น มีโรงแรม ร้านค้า และการให้บริการเชิงพานิชย์ที่พัฒนาโดยเอกชนบนพื้นที่บางส่วนที่เป็นเอกสารสิทธิ์ ทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวหลายรูปแบบเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัยปีนผา การท่องเที่ยวชมธรรมชาติทั่วไปเพื่อชื่นชมธรรมชาติ หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อศึกษาธรรมชาติ อย่างไรก็ตามความเจริญก็นำมาซึ่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสภาพธรรมชาติเกิดเป็นปัญหาสำคัญ เช่น ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมถูกทำลาย ขาดการบริหารจัดการขยะและน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อความยั่งยืนของอ่าวไร่เลที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก

ด้วยความตระหนักต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีแนวคิดในการจัดการปัญหาด้านการท่องเที่ยวด้วยการยกระดับอ่าวไร่เลให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แนวทางการจัดการดังกล่าวจำเป็นต้องทราบก่อนว่าการจัดการอ่าวไร่เลที่เป็นอยู่มีคุณค่าความสำคัญและข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์เป็นศักยภาพตอบสนองการท่องเที่ยวประเภทใดและนักท่องเที่ยวรับรู้อย่างไร การประเมินศักยภาพจึงเป็นการสำรวจความพร้อมและความเหมาะสมของทรัพยากรท่องเที่ยวด้านต่างๆ ทั้งจากสภาพปัจจุบันเพื่อวางแผนการจัดการตามประเภทการท่องเที่ยวที่เหมาะสมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่สอดคล้องกันและเมื่อพิจารณาร่วมกับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวจะสะท้อนถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับสามารถเป็น

ดัชนีวัดการดำเนินงานเบื้องต้นและเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการวางแผนปรับปรุงพัฒนาอ่าวไรเลให้ เป็นตามเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไรเล อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ศักยภาพของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไรเล อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้ศักยภาพในตัวชี้วัดที่มีสัดส่วนการรับรู้ที่ต่ำกว่าเกณฑ์การรับรู้ที่ร้อยละ 76*

หมายเหตุ * เกณฑ์การรับรู้กำหนดจากสัดส่วนการรับรู้ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง สัดส่วนการรับรู้น้อยกว่าร้อยละ 76 เป็นการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ และ สัดส่วนการรับรู้มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 76 เป็นการรับรู้ที่สูงกว่าเกณฑ์

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ

Wales (2006) กล่าวถึงการท่องเที่ยวธรรมชาติว่าเชื่อมโยงกับการสัมผัสธรรมชาติผ่านการประกอบกิจกรรมกลางแจ้งที่มีธรรมชาติเป็นฐานทรัพยากร ซึ่งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อาจมีความงดงามตามธรรมชาติ มีความโดดเด่นสวยงาม เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ กิจกรรมนันทนาการรูปแบบต่างๆจึงเป็นไปตามตามสภาพแวดล้อมกายภาพของทรัพยากรธรรมชาติเป็นรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมที่มีความเข้มข้นในการใช้ร่างกายน้อยเน้นความเพลิดเพลิน ได้แก่ ชมทิวทัศน์ อาบแดด หรือ กิจกรรมที่มีการใช้ร่างกายมากเน้นการผจญภัยโอกาสได้รับประสบการณ์ที่ตื่นเต้นท้าทาย ได้แก่ การเดินป่า ปีนหน้าผา เป็นต้น ความหลายหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเฉพาะในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทำให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวธรรมชาติประเภทต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมธรรมชาติ การท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น โดยแต่ละประเภทยังมีรายละเอียด ดังนี้

1. การท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป มุ่งเน้นถึงการท่องเที่ยวในแหล่งทรัพยากรธรรมชาติโดยการท่องเที่ยวแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวจะประกอบกิจกรรมกลางแจ้งมากกว่าหนึ่งกิจกรรมเช่น การอาบแดดริมชายหาด การเที่ยวน้ำตก ได้รับประสบการณ์ใกล้ชิดธรรมชาติผ่านเกิดความผ่อนคลายมีจิตใจที่ชื่นบาน
2. การท่องเที่ยวแบบผจญภัย มุ่งเน้นโอกาสในการได้รับประสบการณ์ที่ตื่นเต้นท้าทาย ความเข้มข้นของกิจกรรมนันทนาการของการท่องเที่ยวประเภทนี้แบ่งเป็นระดับตั้งแต่ที่มีความท้าทายน้อยจนไปถึงมีความท้าทายมาก
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มุ่งเน้นการให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรต้นทุนเดิมโดยไม่รบกวนหรือทำลายแก่ธรรมชาติ (Ceballos-Lascurain, 1996) ให้เกิดความยั่งยืนดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับ ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

Buhalis, & Costa (2006) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้มีการพัฒนา รูปแบบ แนวความคิด และ สินค้าการท่องเที่ยวธรรมชาติตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดการท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความคาดหวังในการมาท่องเที่ยว

กล่าวโดยรวมคือ การท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งที่ฐานทรัพยากรธรรมชาติมีลักษณะแตกต่างกัน แต่ละแหล่งท่องเที่ยวจึงกิจกรรมที่คล้ายหรือต่างกันตามกายภาพทรัพยากร ให้ประสบการณ์ที่ต่างกันเป็นการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ คุณลักษณะเฉพาะของทรัพยากรธรรมชาติว่าไว้และกิจกรรมที่เกิดขึ้นสามารถกำหนดเป็นประเภทการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสามารถพัฒนาได้ 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ประเภทการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินศักยภาพ

ศักยภาพการท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ สิ่งแวดล้อมและชุมชน ในการนำมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เอื้อต่อการพัฒนาหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวและสามารถรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวได้ ให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความน่าสนใจในการมาท่องเที่ยวภายใต้ความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศ (ดรธรณี, 2561)

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการสำรวจความพร้อมและความเหมาะสมของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ สิ่งแวดล้อม เพื่อประเมินแหล่งท่องเที่ยวว่ามีคุณค่าความสำคัญและข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์เป็นศักยภาพตอบสนองการท่องเที่ยวรูปแบบหรือประเภทใด โดยวิธีการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนำมาใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบความเหมาะสมของการพัฒนาประเภทการท่องเที่ยว โดยการประเมินศักยภาพไม่เพียงประเมินคุณสมบัติทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่รวมถึงเกณฑ์การท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ นำมากำหนดเป็นปัจจัยชี้วัด (ดรธรณี, 2549)

ดรธรณี (2562) ได้เสนอเกณฑ์การพิจารณาประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ประเภทการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย และประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กำหนดปัจจัยชี้วัดและเกณฑ์จากหลักการของการท่องเที่ยวแต่ละประเภทข้างต้นภายใต้หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีเป้าหมายสำคัญในการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว และกระจายประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม หลักการดังกล่าวสะท้อนออกมาเป็นเกณฑ์การท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากร 2) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และการสื่อความหมาย 3) ด้านการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและ 5) ด้านการบริหารจัดการ โดยขั้นตอนการประเมินศักยภาพจะดำเนินไปพร้อมกับการเก็บข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว เริ่มจากสำรวจเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นกำหนดประเภทการท่องเที่ยวตามคุณลักษณะ คุณค่าที่บ่งชี้โอกาสการในพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวที่เตรียมประเมินศักยภาพ กำหนดเกณฑ์การท่องเที่ยวและตัวชี้วัด เป็นประเด็นที่บ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ กำหนดมาตรวัดตัวชี้วัดเป็นระดับ (rating scale) ที่แสดงถึงคุณภาพของตัวชี้วัด โดยระดับนี้เป็นเกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพตัวชี้วัดที่ประเมิน กำหนดค่าความสำคัญของตัวชี้วัดแต่ละประเด็น กำหนดระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและคำนวณหาความกว้างของอันตรภาคชั้น จากนั้นวิเคราะห์ค่าศักยภาพด้วยสมการถ่วงน้ำหนัก (ดรธรณี, 2560) เมื่อได้ค่าคะแนนของศักยภาพมาแล้วให้ทำการเปรียบเทียบว่าค่าคะแนนนั้นอยู่ในระดับศักยภาพใด การประเมินศักยภาพควรดำเนินการโดยผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยประเมินอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 5 คน ควรเป็นผู้มีความเป็นกลางรู้จักและมีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในทุกปัจจัยชี้วัดเพื่อความแม่นยำ (ดรธรณี, 2549)

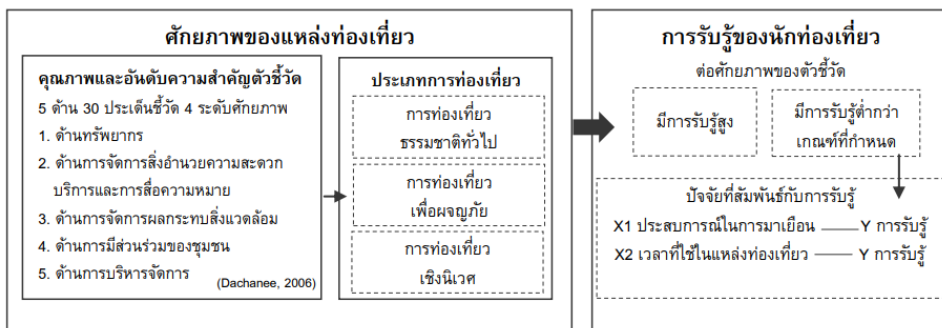
งานวิจัยนี้จึงได้กำหนดปัจจัยชี้วัดเป็นเกณฑ์การท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากร ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และการสื่อความหมาย ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและ ด้านการบริหารจัดการ รวมตัวชี้วัดของแต่ละด้านการท่องเที่ยว 30 ตัวชี้วัด อ้างอิงวิธีการประเมินศักยภาพและแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (ดรชชนี, 2549 และ 2560)

นิยาม ความหมายการรับรู้และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการที่ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหนึ่งหรือหลายอย่างเข้าสู่ประสาทสัมผัสพร้อมกันและตีความโดยใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความเข้าใจ เป็นความหมายตามแต่ละบุคคลให้ความหมาย มีความปัจเจกตามสภาวะแวดล้อมหรือสถานการณ์ขณะนั้น (Bernstein, 2018) จำเนียร (2532) กล่าวว่า การรับรู้ใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยแปลความหมายของสิ่งที่เข้ามากระทบระบบสัมผัส เช่น ความคิด ความรู้และการกระทำที่เคยปรากฏในอดีต ในบริบทของการท่องเที่ยว Baloglu, & McCleary (1999) กล่าวถึงการรับรู้ที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม (Global) ว่าเกิดจากการประเมินความรู้สึกที่มีต่อคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว สะท้อนความรู้สึกนึกคิดเป็นภาพลักษณ์ใหญ่ของแหล่งท่องเที่ยว โดยความรู้สึกในเชิงบวกและในเชิงลบจะมีผลต่อภาพลักษณ์โดยรวมที่นักท่องเที่ยวมีต่อสถานที่

พัชนี, วิวัฒนานุกูล และถิรพันธ์ (2538) กล่าวถึงการรับรู้ของแต่ละบุคคลเลือกรับรู้เพียงบางส่วนของที่สนใจ ทำให้มีการรับรู้ต่างกัน กล่าวคือ สิ่งที่เข้ามากระทบหรือสารที่ส่งเข้ามานั้นผู้รับสารสองคนอาจให้ความสนใจและรับรู้สารนั้นต่างกันจากปัจจัยที่มีอิทธิพลบางอย่างเป็นตัวกรอง ได้แก่ แรงจูงใจ (Motivates) ประสบการณ์เดิม (Past experience) ทัศนคติอ้างอิง (Frame of reference) สภาพแวดล้อมที่ต่างกัน (Environment) เช่น เวลา สถานที่ ประสบการณ์เดิม ที่ต่างกันผู้รับสารจะตีความสารที่ได้รับต่างกัน จากทฤษฎีข้างต้นจึงกำหนดปัจจัยที่จะใช้ทดสอบความสัมพันธ์กับการรับรู้ 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยประสบการณ์เดิม (Past experience) และ ระยะเวลาในสภาพแวดล้อม (Time spent)

จากการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดงานวิจัยนี้จึงประกอบไป 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 การศึกษาการรับรู้ศักยภาพของนักท่องเที่ยว ส่วนที่ 3 การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้ศักยภาพในตัวชี้วัดที่มีการรับรู้ที่ต่ำกว่าเกณฑ์โดยกำหนดปัจจัยในการศึกษาความสัมพันธ์ คือ ประสบการณ์ที่เคยมาเยือนและระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไร่เล

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเภทการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ การท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป การท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกำหนดตัวชี้วัดศักยภาพการท่องเที่ยวโดยมีเกณฑ์การท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและการสื่อความหมาย ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและด้านการบริหารจัดการ ได้ตัวชี้วัดของแต่ละด้านรวมมีตัวชี้วัด 30 ประเด็น

1.2 ประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวตามที่เป็จริงในปัจจุบัน ด้วยการสร้างแบบประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีการอธิบายความหมายตัวชี้วัดและมีข้อความอธิบายคุณภาพตัวชี้วัด 30 ประเด็น จากนั้นทำการตรวจสอบคุณภาพร่างแบบประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยส่งให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเป็นปรนัยและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างเบื้องต้น กำหนดผู้ประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวหรือประชากรในการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเป็นผู้ที่ร่วมกำหนดตัวชี้วัด ซึ่งมีความเข้าใจในนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานและรู้จักแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมีประชากรเป็นผู้รู้จักพื้นที่ 11 คนเป็นผู้ประเมินคุณภาพคัดเลือกตัวแทนตามหลักการมีส่วนร่วม (Cohen and Uphoff, 1981) เป็นตัวแทนจากภาครัฐและภาคเอกชนที่รู้จักพื้นที่เป็นอย่างดี ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ส่วนราชการจังหวัดกระบี่ อบต.อ่าวนาง ตำรวจภูธรจังหวัดกระบี่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สหกรณ์เรือหางยาว สมาคมอ่าวไร่เล ตัวแทนภาคธุรกิจและประชาชน วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการส่งแบบไปยังผู้ประเมิน 11 คนเพื่อประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวตามที่แต่ละบุคคลเห็นว่าสะท้อนสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ นำผลการประเมินคุณภาพตัวชี้วัดแต่ละประเด็นที่ผู้ประเมินทั้ง 11 คนตอบมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อกำหนดเป็นค่าคะแนนคุณภาพ โดยกำหนดค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ไม่เกิน .50 ค่าคะแนนมีระดับดังนี้ค่าเฉลี่ย 0.00-0.75 คือคุณภาพต่ำมาก,ค่าเฉลี่ย 0.76-1.50 คือ ค่าคุณภาพต่ำ, ค่าเฉลี่ย 1.51-2.25 คือ คุณภาพปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 2.26-3.00 คือ คุณภาพสูง ค่าที่ได้เป็นค่าคะแนนคุณภาพตัวชี้วัด (R) ซึ่งจะนำไปใช้ในแบบประเมินศักยภาพต่อไป

1.3 ประเมินความสำคัญของตัวชี้วัดของ 3 ประเภทการท่องเที่ยว ด้วยเครื่องมือแบบประเมินลำดับความสำคัญพัฒนาจากแบบ Prioritize Matrice (Brassard, 2010) โดยวิธีการเริ่มจากกำหนดประเภทการท่องเที่ยว ได้แก่ ประเภทการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ประเภทการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย ประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กำหนดตัวชี้วัดที่จะนำมาจัดอันดับความสำคัญ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดของเกณฑ์การท่องเที่ยว 5 ด้านรวมมีตัวชี้วัด 30 ประเด็น นำตัวชี้วัดที่กำหนดมาเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ทำการตรวจสอบคุณภาพร่างแบบประเมินโดยส่งให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างเบื้องต้น ประชากรผู้ร่วมประเมิน 3 คนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว มีวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยให้ผู้ประเมินแต่ละท่านทำการเปรียบเทียบความสำคัญของแต่ละตัวชี้วัดเป็นรายคู่และแทนค่าความสำคัญ มีค่าดังนี้ ความสำคัญมากกว่ามาก คือ 9, ความสำคัญมากกว่า คือ 3, ความสำคัญเท่ากัน คือ 1, ความสำคัญน้อยกว่า คือ 0.3, ความสำคัญน้อยกว่ามาก คือ 0.9 โดยเมื่อเทียบค่าระดับความสำคัญของผู้ประเมินแต่ละท่านแล้ว ผู้วิจัยรวมค่าดังกล่าวด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อสรุปผลค่าที่ได้จากผู้ประเมินหลายท่านให้เป็นค่าเดียวและนำไปใช้ในการวิเคราะห์การจัดอันดับความสำคัญตารางที่ จะคำนวณค่าและจัดอันดับความสำคัญให้ได้มาซึ่งค่าความสำคัญ (W) ของแต่ละตัวชี้วัดของแต่ละประเภทการท่องเที่ยว

1.4 ทำการประเมินศักยภาพของ 3 ประเภทการท่องเที่ยวจากแบบประเมินศักยภาพ Evaluation of Tourism Site Potential (ตรรชณี, 2549) โดยใช้ค่าคุณภาพ (R) และค่าความสำคัญ (W) มาคำนวณด้วยวิธีสมการถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย (Simple Weighting Score Equation) นววรรณ (2542) นำค่าคะแนนที่ได้มาเทียบระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยมีการกำหนดระดับอันตรภาคชั้น 4 ระดับดังนี้ 0.00-0.75 คือ ศักยภาพต่ำมาก, 0.76-1.50 คือ ศักยภาพต่ำ, 1.51-2.25 คือ ศักยภาพปานกลาง, 2.26-3.00 คือ ศักยภาพสูงและกำหนดให้ค่าคะแนนมากกว่า 2.25 เป็นเกณฑ์พิจารณาความมีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว (ตรรชณี, 2549)

2. วิธีการศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยว

สร้างแบบสอบถามการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังนี้ เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวคนไทยด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เฉลี่ยจากนักท่องเที่ยวในปี 2560-2562 มีจำนวน 988,323 คน คำนวณจำนวนตัวแทนประชากรจากสูตรของทาโรยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ประชากรจำนวนอย่างน้อย 399 คนเพื่อนำมาศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ประเมินได้ มีเครื่องมือเป็นแบบสอบถามการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่พัฒนาจากการนำข้อความคุณภาพของตัวชี้วัด 30 ประเด็นที่ประเมินได้ในขั้นตอนการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไร่เลและตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิเก็บข้อมูลสอบถามนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่นิยมในอ่าวไร่เล ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2563-เมษายน 2564 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มิใช่ข้อจำกัดในการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์โควิด-19 เก็บข้อมูลช่วงการท่องเที่ยวเบาบางระหว่างเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2563 จำนวน 153 คนและช่วงโครงการเราเที่ยวด้วยกันที่มีการท่องเที่ยวมากขึ้นระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2563-เมษายน 2564 จำนวน 250 คน วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา กำหนดระดับอันตรภาคชั้นการรับรู้ 4 ระดับดังนี้ รับรู้อยู่ละ 0-25 คือ การรับรู้ต่ำมาก, รับรู้อยู่ละ 26-50 คือ การรับรู้ต่ำ, รับรู้อยู่ละ 51-75 คือ การรับรู้ปานกลาง, รับรู้อยู่ละ 76-100 คือ การรับรู้สูง และกำหนดให้การรับรู้ที่สัดส่วนรับรู้มากกว่าร้อยละ 75 เป็นเกณฑ์พิจารณาการรับรู้ที่ดีของนักท่องเที่ยว

3. ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

กำหนดเกณฑ์การรับรู้คุณภาพตัวชี้วัดที่สัดส่วนมากกว่าร้อยละ 75 เป็นเกณฑ์การรับรู้สูง โดยตัวชี้วัดที่มีสัดส่วนการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ดังกล่าวนำมาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความความสัมพันธ์กับการรับรู้โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Chi-Square) คัดเลือกปัจจัยที่นำมาทดสอบจากการพิจารณาตั้งข้อสังเกตข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย และพิจารณาร่วมกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำปัจจัยที่กำหนดมาทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไร่เล

การประเมินศักยภาพพบว่าอ่าวไร่เลมีค่าเฉลี่ยคะแนนศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัยที่ 2.72 มีค่าเฉลี่ยคะแนนศักยภาพของการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไปที่ 2.70 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ 2.47 ทุกประเภทการท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง (2.26-3.00) แต่มีค่าคะแนนแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่สำคัญของตัวชี้วัดในแต่ละประเภทการท่องเที่ยวมีผลดังนี้

การท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย มีตัวชี้วัดที่สำคัญ 15 อันดับแรกที่มีคุณภาพสูง 12 ประเด็นโดยตัวชี้วัดที่ความสำคัญสูงสุด 3 อันดับแรกเป็นตัวชี้วัดที่มีคุณภาพสูง ได้แก่โอกาสในการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นและท้าทาย การได้พึ่งพาตนเอง ความน่าสนใจดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว

วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

การท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป มีตัวชี้วัดที่สำคัญ 15 อันดับแรกที่มีคุณภาพสูง 11 ประเด็นโดยตัวชี้วัดที่มีความสำคัญ 3 อันดับแรกเป็นตัวชี้วัดที่มีคุณภาพสูง 2 ประเด็น ได้แก่ คุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกด้านประโยชน์ใช้สอย ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ 15 อันดับแรกที่มีคุณภาพสูงเพียง 5 ประเด็นโดยไม่มีตัวชี้วัดคุณภาพสูง

ผลการวิจัยพิจารณาได้ว่า ศักยภาพของแต่ละประเภทการท่องเที่ยวเป็นผลมาจากคุณภาพตัวชี้วัดและความสำคัญของตัวชี้วัด ดังผลการประเมินศักยภาพที่ตัวชี้วัดที่สำคัญของการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัยมีคุณภาพสูงเป็นจำนวนมากกว่าการท่องเที่ยวประเภทอื่น แสดงถึงศักยภาพที่เป็นอยู่สูงกว่าการท่องเที่ยวประเภทอื่น ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินศักยภาพอ่าวไร่เล ผลการประเมินคุณภาพตัวชี้วัด (R) และอันดับความสำคัญของตัวชี้วัดของแต่ละประเภทการท่องเที่ยว (W)

ตัวชี้วัด	R***	NT*		AT*		ET*	
		W ₁	RW ₁	W ₂	RW ₂	W ₃	RW ₃
ด้านทรัพยากร							
ความมีเอกลักษณ์โดดเด่น	3	4	13	27	81	15	45
ความน่าสนใจหรือความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว	3	23	69	28	84	8	24
ความมีชื่อเสียง	3	24	72	22	66	8	24
ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศ	2	5	10	2	4	30	60
โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า	2	3	6	4	8	17	34
ทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรท่องเที่ยว	3	24	72	25	75	13	39
รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่	3	26	78	21	63	19	57
ความหลากหลายของกิจกรรม	3	15	45	23	69	13	39
สภาพภูมิอากาศ	3	22	66	24	72	10	30
ฤดูกาล ช่วงเวลาที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	2	17	34	26	52	8	16
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3	18	54	2	6	1	3
ความสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในเส้นทางท่องเที่ยว	3	16	48	6	18	2	6
การได้พึ่งพาตนเอง	3	2	6	30	<u>90</u>	4	12
โอกาสในการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นและท้าทาย	3	1	3	30	<u>90</u>	3	9
ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและการสื่อความหมาย							
ความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวก	3	8	24	12	36	20	60
ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก	3	29	87	15	45	10	30
คุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในแง่ประโยชน์ใช้สอย	3	30	<u>90</u>	15	45	13	39

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	R***	NT*		AT*		ET*	
		W ₁	RW ₁	W ₂	RW ₂	W ₃	RW ₃
การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน	3	27	81	20	60	18	54
คุณภาพในการให้บริการ	2	29	58	19	38	5	10
รูปแบบ เนื้อหา ความรู้และวิธีการสื่อความหมาย	2	6	12	7	14	25	50
ด้านการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม							
การจัดแบ่งเขตพื้นที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว	3	12	36	17	51	25	75
การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม	2	10	20	12	24	22	44
มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	2	9	18	10	20	27	54
การจัดการขยะและของเสีย	2	13	26	8	16	30	60
ระบบบำบัดน้ำเสีย	2	13	26	8	16	30	60
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน							
โอกาสในการร่วมดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว	2	4	8	3	6	22	44
การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์	3	7	21	5	15	26	<u>78</u>
ด้านการบริหารจัดการ							
การวางแผนและกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	2	11	22	15	30	23	46
ความพร้อมของบุคลากร	3	21	63	16	48	16	48
ความพร้อมด้านงบประมาณ	2	20	40	18	36	15	30
ค่าคะแนนศักยภาพ ($\sum RW/\sum W$)		2.70**		2.72**		2.42**	

หมายเหตุ

- * NT คือ การท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป, AT คือ การท่องเที่ยวผจญภัย, ET คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- ** ค่าคะแนนระดับศักยภาพ: 0.00-0.75 คือ ศักยภาพน้อยที่สุด, 0.76-1.15 คือ ศักยภาพน้อย, 1.16-2.25 คือ ศักยภาพปานกลาง, 2.26-3.00 คือ ศักยภาพสูง
- *** R หมายถึง ระดับคุณภาพตัวชี้วัด: 0 คือ คุณภาพต่ำที่สุด, 1 คือ คุณภาพต่ำ, 2 คือ คุณภาพปานกลาง, 3 คือ คุณภาพสูง

2. การรับรู้ศักยภาพของนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 54.80 อายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.00 โดยมีอายุเฉลี่ย ($\bar{X}$) 35 ปี ส่วนใหญ่ประกอบกิจการส่วนตัวหรืออาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 55.30 มีรายได้เฉลี่ย ($\bar{X}$) 28,547.64 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 55.80 และมีประสบการณ์ในการมาเยือนอ่าวไร่เลย์เป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 79.70 รูปแบบการเดินทางเป็นการเดินทางมาพักโรงแรมในอ่าวไร่เลย์ คิดเป็นร้อยละ 56.60 แหล่งข้อมูลที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวอ่าวไร่เลย์มากที่สุดคือแหล่งข้อมูลการ

ท่องเที่ยวในสื่ออินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 73.00 โดยกลุ่มตัวอย่างมีผู้ร่วมเดินทางรวมตนเองเป็นกลุ่ม จำนวน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 54.10 เป็นการมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับเพื่อนคิดเป็นร้อยละ 43.20 กิจกรรมที่ทำระหว่างที่มาท่องเที่ยวคือกิจกรรมเดินเล่น ถ่ายรูป พักผ่อน

การศึกษาการรับรู้ตัวชี้วัด 30 ประเด็น ผลการศึกษาพบว่าตัวชี้วัด 18 ประเด็นมีการรับรู้สูงกว่าเกณฑ์ และ 12 ประเด็นมีการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทรัพยากรและด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและการสื่อความหมาย ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดส่วนใหญ่มีการรับรู้มากกว่าด้านอื่น ทั้งนี้ ด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อมตัวชี้วัดที่มีการรับรู้สูงกว่าเกณฑ์มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ดังแสดงในรายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการรับรู้และคุณภาพตัวชี้วัด (n = 403)

ตัวชี้วัด	R***	การรับรู้ (ร้อยละ)	ระดับการรับรู้
ด้านทรัพยากร		ค่าเฉลี่ย 90.22	
ความมีเอกลักษณ์โดดเด่น	3	94.31	สูง
ความน่าสนใจหรือความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว	3	93.32	สูง
ความมีชื่อเสียง	3	75.00	ปานกลาง**
ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศ	2	70.05	ปานกลาง**
โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า	2	69.31	ปานกลาง**
ทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรท่องเที่ยว	3	95.54	สูง
รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่	3	93.81	สูง
ความหลากหลายของกิจกรรม	3	91.83	สูง
สภาพภูมิอากาศ	3	95.05	สูง
ฤดูกาล ช่วงเวลาที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	2	37.62	ต่ำ**
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3	74.26	ปานกลาง**
ความสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในเส้นทางท่องเที่ยว	3	80.45	สูง
การได้พึงพาตนเอง	3	85.15	สูง
โอกาสในการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นและท้าทาย	3	89.11	สูง
ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและ การสื่อความหมาย		ค่าเฉลี่ย 81.77	
ความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวก	3	88.37	สูง
ความพอเพียงของสิ่งอำนวยความสะดวก	3	91.09	สูง
คุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในแง่ประโยชน์ใช้สอย	3	90.35	สูง
การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน	3	85.89	สูง
คุณภาพในการให้บริการ	2	94.31	สูง
รูปแบบ เนื้อหา ความรู้และวิธีการสื่อความหมาย	2	91.34	สูง
ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม		ค่าเฉลี่ย 70.79	
การจัดแบ่งเขตพื้นที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว	3	85.89	สูง
การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม	2	85.15	สูง
มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม	2	82.92	สูง
การจัดการขยะและของเสีย	2	63.37	ปานกลาง**
ระบบบำบัดน้ำเสีย	2	36.63	ต่ำ**

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	R**	การรับรู้ (ร้อยละ)	ระดับการรับรู้
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน			
โอกาสในการร่วมดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	2	47.77	ต่ำ**
การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์	3	72.77	ปานกลาง**
ด้านการบริหารจัดการ			
การวางแผนและกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	2	19.06	ต่ำมาก**
ความพร้อมของบุคลากร	3	17.57	ต่ำมาก**
ความพร้อมด้านงบประมาณ	2	11.63	ต่ำมาก**

หมายเหตุ .

** ระดับการรับรู้ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยกำหนดเกณฑ์การรับรู้ของนักท่องเที่ยวกำหนดที่ระดับร้อยละ 75 ขึ้นไป

*** R คือ คุณภาพตัวชี้วัด โดย 0 คือคุณภาพต่ำมาก, 1 คือ คุณภาพต่ำ, 2 คือ คุณภาพปานกลาง, 3 คือ คุณภาพสูง

จากข้อมูลการรับรู้ของนักท่องเที่ยวสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่านักท่องเที่ยวรับรู้ศักยภาพอย่างไรในการเป็นการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัยและการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไปมากกว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวอย่างไรอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70.20 มีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวอีก (ร้อยละ 84.40) และจะแนะนำบอกต่อ คิดเป็นร้อยละ 100.00

3. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้ในตัวชี้วัดที่มีการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์

จากการกำหนดเกณฑ์การรับรู้สูงที่สุดส่วนการรับรู้ร้อยละ 76 และมากกว่า พบว่าตัวชี้วัดที่มีการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์มีทั้งหมด 12 ประเด็น โดย 4 จาก 12 ประเด็นเป็นตัวชี้วัดที่มีคุณภาพสูง การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้ได้คัดเลือกปัจจัยที่ทำการวิเคราะห์โดยพิจารณาตั้งข้อสังเกตข้อมูลที่ศึกษาได้จากข้อมูลพบว่านักท่องเที่ยวจำนวนมากถึงร้อยละ 79.9 เดินทางมาท่องเที่ยวอย่างไรเป็นครั้งแรกโดยรูปแบบการเดินทางมาอย่างไร 3 รูปแบบหลักซึ่งสะท้อนระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวใช้ในแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ การเดินทางมาแบบซื้อทัวร์ 4 เกาะจะใช้เวลาในอย่างไรไม่เกิน 1 ชั่วโมง การเดินทางซื้อตั๋วเรือแบบเข้าเย็นกลับใช้เวลาในอย่างไร 2-8 ชั่วโมง การเดินทางมาพักค้างแรมใช้เวลาในอย่างไรไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมง จากข้อมูลที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมาเยือนซ้ำเป็นจำนวนน้อยและอาจจะมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาปัจจัยประสบการณ์ในการมาเยือนของนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่เดินทางมาครั้งแรกพบว่ามีสัดส่วนการรับรู้ตัวชี้วัด 12 ประเด็นต่ำกว่าเกณฑ์ จึงตั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาครั้งแรกไม่มีข้อมูลในอดีตจึงมีผลการรับรู้ข้อมูลตัวชี้วัดดังกล่าวในปัจจุบัน นำมาสู่สมมุติฐานประสบการณ์ในการมาเยือนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ตัวชี้วัดที่ต่ำกว่าเกณฑ์ เช่นเดียวกับปัจจัยระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว โดยระยะเวลาในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับรูปแบบการเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวจากข้อมูลนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีการรับรู้สูงกว่าเกณฑ์ส่วนใหญ่เดินทางมาพักค้างแรมจึงตั้งข้อสังเกตว่าระยะเวลาที่นานกว่าทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มากกว่าจึงรับรู้ได้ดีกว่า นำมาสู่สมมุติฐานระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวความสัมพันธ์กับการรับรู้ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้ในตัวชี้วัดที่มีการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ ดังนี้

1. ประสพการณ์ในการมาเยือนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ในตัวชี้วัด 10 ประเด็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พิจารณาได้ว่า ประสพการณ์ในการมาเยือนสัมพันธ์กับการรับรู้ตัวชี้วัดที่มีการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ส่วนใหญ่ หรือ นักท่องเที่ยวมีการรับรู้ต่ำเนื่องจากเดินทางมาเป็นครั้งแรก ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

2. ระยะเวลาในแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ในตัวชี้วัด 6 ประเด็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวชี้วัดบางส่วนอาจจะไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ เช่น โอกาสในการร่วมดำเนินการตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวในตัวชี้วัดที่รับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตัวชี้วัดที่รับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์	ปัจจัย ประสพการณ์ χ^2	P-Value	ปัจจัย ระยะเวลา χ^2	P-Value
ความมีชื่อเสียง	95.46	0.000*	1.224	0.542
ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศ	13.52	0.000*	11.729	0.003*
โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า	4.87	0.027*	26.303	0.000*
ฤดูกาลท่องเที่ยวและระยะเวลา	9.50	0.002*	24.151	0.000*
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	26.71	0.000*	9.327	0.009*
การจัดการขยะและของเสีย	4.34	0.037*	2.193	0.334
ระบบบำบัดน้ำเสีย	17.10	0.000*	0.379	0.827
การมีส่วนร่วมในการจัดการและตัดสินใจด้าน การท่องเที่ยว	0.12	0.728	10.156	0.006*
การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์	1.65	0.200	7.424	0.024*
การวางแผนกำหนดนโยบายการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยว	6.88	0.009*	0.513	0.774
ความพร้อมของทรัพยากรบุคคลากร	19.38	0.000*	1.768	0.413
ความพร้อมด้านงบประมาณ	4.39	0.036*	4.407	0.110

* $p < 0.05$

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้างต้น พิจารณาได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ไม่รับรู้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาครั้งแรกและส่วนใหญ่พักค้างแรม และประสพการณ์และเวลาที่มีความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดบางประเด็น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวควรนำมาประกอบการพิจารณาวางแผนการสื่อสารเพื่อปรับการรับรู้ โดยทำปรับกลยุทธ์แนวทางการสื่อสารเจาะจงไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเป็นครั้งแรกและนักท่องเที่ยวที่พักค้างแรมในแหล่งท่องเที่ยวเป็นนักท่องเที่ยวเป้าหมาย โดยเริ่มจากตัวชี้วัดที่มีความสำคัญสูงกว่าและมีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ก่อนและวางแผนแนวทางสื่อความหมายไปยังกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด เมื่อกลุ่มนี้มีจำนวนผู้รับรู้ที่มากขึ้นสัดส่วนการรับรู้ก็จะสูงขึ้นตาม

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการประเมินศักยภาพอ่าวไร่เลพบว่า อ่าวไร่เลมียุทธศาสตร์สูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย การท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไปและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่คะแนนศักยภาพเฉลี่ย 2.72 2.70 และ 2.47 ตามลำดับ (จากคะแนนสูงสุด 3 คะแนน) เป็นค่าคะแนน

ศักยภาพระดับสูง โดยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับคุณภาพของตัวชี้วัดที่มีความสำคัญทั้งนี้เมื่อพิจารณาผลศักยภาพร่วมกับคุณลักษณะทรัพยากรการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไรเลมียุทธศาสตร์พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไรเลมียุทธศาสตร์พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไรเลมียุทธศาสตร์พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไรเลมียุทธศาสตร์พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. ผลการศึกษาการรับรู้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนการรับรู้ประเด็นการจัดการที่สำคัญของการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัยและการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไปมากกว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ในการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัยตัวชี้วัดในประเด็น การได้พึ่งพาตนเอง และ โอกาสในการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นท้าทาย มีการรับรู้สูงมาก โดยตัวชี้วัดที่มีการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ส่วนใหญ่เป็นประเด็นชี้วัดที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีคุณค่าเชิงอนุรักษ์ จึงพิจารณาได้ว่านักท่องเที่ยวรับรู้ถึงศักยภาพอ่าวไรเลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทเพื่อการผจญภัยและประเภทธรรมชาติทั่วไปได้ดีกว่าประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าตัวชี้วัดที่มีการรับรู้บางส่วนหนึ่งเป็นประเด็นด้านการบริหารจัดการภายในที่ไม่ได้นำเสนอต่อสาธารณะ เช่น การวางแผนและกำหนดนโยบายการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของงบประมาณ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จำเนียร (2532) ที่ว่าการรับรู้เกิดจากประสบการณ์ที่ได้สัมผัส ดังนั้นในประเด็นการจัดการที่ไม่เปิดเผยจึงเป็นส่วนที่นักท่องเที่ยวไม่รับรู้ อย่างไรก็ตามในประเด็นการจัดการที่มีความสำคัญและมีคุณภาพสูงแต่มีการรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ เช่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ซึ่งบางส่วนเป็นประเด็นที่สะท้อนการจัดการเชิงอนุรักษ์ ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวควรพิจารณายกระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวด้วยการสร้างให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวสะท้อนการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไปถึงผจญภัยผจญภัยผจญภัยผจญภัย เพื่อนำไปสู่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

3. เมื่อนำตัวชี้วัดที่มีการรับรู้เพียง 12 ประเด็นมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับปัจจัยประสบการณ์และปัจจัยระยะเวลาที่ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าประสบการณ์ในการมาเยือนสัมพันธ์กับการรับรู้ 10 จาก 12 ตัวชี้วัด กล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวรับรู้ประเด็นดังกล่าวในสัดส่วนที่ต่ำกว่าเกณฑ์เนื่องจากนักท่องเที่ยวร้อยละ 79.70 มีประสบการณ์ในการมาเยือนอ่าวไรเลเป็นครั้งแรก สอดคล้องกับแนวความคิดของ จำเนียร (2532) ที่ว่าประสบการณ์เดิมมีผลกับการรับรู้ และเมื่อนำตัวชี้วัดที่มีการรับรู้เพียง 12 ประเด็นมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับปัจจัยระยะเวลาในแหล่งท่องเที่ยว มีเพียง 6 ตัวชี้วัดที่สัมพันธ์กับการรับรู้ และ 2 จาก 6 ตัวชี้วัดเป็นประเด็นที่ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ ดังนั้นในการสร้างให้นักท่องเที่ยวรับรู้ประเด็นการจัดการที่สำคัญในอ่าวไรเลมากขึ้นจึงควรวางแผนการสื่อสารเฉพาะกลุ่ม โดยกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาครั้งแรกเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่จะวางแผนสื่อสารไปถึง ตามที่ พันธ์ิ , วิวัฒนาคุณ, และ ถิรนนท์ (2538) กล่าวถึงคุณภาพการสื่อสารและการรับรู้ของแต่ละบุคคลแสดงความสนใจต่อทุกสิ่งเร้าที่เข้ามาสัมผัสต่างกัน เลือกที่จะรับรู้เพียงบางส่วนของที่สนใจทำให้แต่ละบุคคลมีการรับรู้ต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการสื่อสารและรับสาร ดังนั้นเมื่อทราบกลุ่มเป้าหมายและทำความเข้าใจลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มดังกล่าวจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพขึ้น ดังเช่นที่ พรศิริ (2555) กล่าวว่า คุณลักษณะเฉพาะทางประชากรศาสตร์ของบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สัมพันธ์กับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้ เช่น ประสบการณ์ หมายความว่า เด็กกับผู้ใหญ่ย่อมมีประสบการณ์ที่ผ่านมามีไม่เหมือนกันและอาจจะตีความสิ่งที่รับรู้ต่างกัน เป็นต้น

ทั้งนี้ ในการวางแผนเพิ่มสัดส่วนการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่ควรเริ่มจากประเด็นที่มีคุณภาพดีอยู่แล้ว และมีความสำคัญอันดับสูงสุดก่อน เช่น ประเด็นการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ทั้งนี้ประเด็นชีวิตอื่นที่สัดส่วนการรับรู้ของนักท่องเที่ยวและมีคุณภาพที่เป็นอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์ เช่น ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศ โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า การจัดการขยะและของเสีย ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีความสำคัญสะท้อนศักยภาพของการจัดการเชิงอนุรักษ์เช่นกัน ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวควรพัฒนาคุณภาพประเด็นดังกล่าวให้มีคุณภาพก่อนแล้วจึงสื่อสารข้อมูลประเด็นดังกล่าวเพื่อสร้างการรับรู้ของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภท โดยมีเป้าหมายในการยกระดับการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การพิจารณากำหนดประเภทการท่องเที่ยวที่สนองศักยภาพที่ประเมินได้อ่าวไรเล ควรเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยแผนการจัดการควรจัดทำร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ร่วมประเมินคุณภาพอ่าวไรเล เพื่อแต่ละฝ่ายนำผลการวิจัยไปพิจารณาจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

2. ควรกำหนดให้ติดตามผลและมีการประเมินคุณภาพใหม่จากการพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามศักยภาพที่กำหนดทุกปี เพื่อรายงานผลความก้าวหน้าและปรับปรุงประเด็นการจัดการที่อาจจะมีผลแยกลง

3. ในการส่งเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูงสุด และ พัฒนาการรับรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพที่กำหนด นักจัดการควรพิจารณาเพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะจากการผลประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

3.1.1 การจัดทำแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไรเลซึ่งมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวหลายประเภทให้แหล่งท่องเที่ยวสนองการให้บริการการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไป กิ่งผจญภัยผานการจัดการเชิงอนุรักษ์ นักจัดการควรพิจารณากำหนดเขตพื้นที่ย่อย (Zoning) โดยจัดสรรเขตพื้นที่ตามคุณลักษณะฐานทรัพยากรการให้บริการที่เป็นอยู่และนำข้อมูลลำดับความสำคัญของตัวชี้วัดมาพิจารณาร่วม เช่น บริเวณแนวจุดท่องเที่ยวบินผา ส้ารวจถ้ำ เดินป่า ที่ฐานทรัพยากรเอื้อให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้รับความตื่นเต้นท้าทายและพึ่งพาตนเอง กำหนดให้เป็นเขตพื้นที่ประเภทการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย บริเวณพื้นที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ คุณภาพการบริการพร้อม สภาพแวดล้อมสวยงามเป็นเขตพื้นที่การท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไปและวางแผนพัฒนาคุณภาพให้สอดคล้องกับลำดับความสำคัญ ทั้งนี้ในแต่ละเขตพื้นที่ย่อยควรมีการวางแผนสื่อความหมายเพื่อสื่อสารให้นักท่องเที่ยวรับทราบถึงข้อมูล แนวทางปฏิบัติ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับประเภทการท่องเที่ยวที่กำหนดในเขตดังกล่าวและเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความสับสน เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวอ่าวไรเลจะมีเขตพื้นที่ให้บริการทั้งเพื่อประเภทการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไปและประเภทการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย ประเภทการท่องเที่ยวที่ต่างกันอาจจะมีกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่ต่างกัน

3.1.2 การยกระดับแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมให้มีการจัดการเชิงอนุรักษ์ นักจัดการควรพิจารณาผลคุณภาพตัวชี้วัดที่มีคุณค่าเชิงอนุรักษ์ซึ่งผลที่ได้จากงานวิจัยนี้การจัดการเชิงอนุรักษ์ยังต้องอยู่ดังนั้นการยกระดับการท่องเที่ยวเพื่อผจญภัยและการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไปให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงควรพัฒนาคุณภาพตัวชี้วัดที่สำคัญที่ด้านการอนุรักษ์ เช่น การจัดการขยะและของเสีย การจัดการ

น้ำเสียความสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศ ให้มีคุณภาพสูงเพื่อเสริมคุณลักษณะด้านการอนุรักษ์ในประเภทการท่องเที่ยวที่กำหนด

3.2 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเกี่ยวกับภาพแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

3.2.1 ตัวชี้วัดที่มีสัดส่วนรับรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ ประกอบไปด้วยกลุ่มตัวชี้วัดที่มีคุณภาพสูง และตัวชี้วัดที่มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ นักจัดการควรพัฒนาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวชี้วัดที่มีคุณภาพสูงก่อนโดยพิจารณาลำดับความสำคัญของตัวชี้วัดประกอบการเลือกตัวชี้วัดที่จะนำมาพัฒนาการรับรู้ สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับ เช่น การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ในตัวชี้วัดที่มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ควรพัฒนาคุณภาพการจัดการที่สะท้อนประเด็นดังกล่าวก่อนการสร้างการรับรู้เพื่อป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวรับรู้ประเด็นการจัดการที่ต่ำกว่าเกณฑ์

3.2.2 การพัฒนารับรู้ควรสื่อสารด้วยหลักการสื่อความหมายธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีการอธิบาย การแปลความ การสร้างให้เกิดความเข้าใจธรรมชาติ เข้าใจความหมายและความสัมพันธ์ของธรรมชาติเชิงวิทยาศาสตร์จากข้อเท็จจริง เพื่อสร้างคุณค่าระหว่างการท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวทราบถึงเป้าประสงค์ของการจัดการพื้นที่ธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติและโน้มน้าวใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้ ตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากร ปรับระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวจากการได้รับ ประสบการณ์เมื่อจำนวนผู้รับรู้ที่มากขึ้นสัดส่วนการรับรู้ก็จะสูงขึ้นตาม มีข้อเสนอแนะในการจัดการ เช่น การจัด นิทรรศการสื่อความหมายธรรมชาติ จัดบอร์ดสื่อความหมาย หรือ สร้างกิจกรรมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

3.2.3 พิจารณาข้อมูลประชากรศาสตร์ในเชิงลึกของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มารับรู้ เพื่อนำมา ปรับกลยุทธ์การสื่อสาร โดยกำหนดให้กลุ่มดังกล่าวเป็นผู้รับสารเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มคนเลือก รับ ข้อมูลข่าวสารต่างกันตามความสนใจ การทำความเข้าใจกลุ่มผู้รับสารทำให้สามารถออกแบบกลยุทธ์วิธีการ สื่อสารให้ตรงกับพฤติกรรมการรับรู้สารเป้าหมาย จากงานวิจัยนักท่องเที่ยวที่ไม่รู้ส่วนใหญ่เดินทางมาครั้ง แรกและเดินทางมาพักค้างแรม เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน 3-5 คน โดยกลุ่มนี้มีอายุเฉลี่ยประมาณ 35 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพอิสระ ตัดสินใจมาท่องเที่ยวจากข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ชอบเดิน เล่นพักผ่อน ถ่ายภาพ ซึ่งเมื่อเทียบอายุเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มมิลเลนเนียม มีพฤติกรรมในการพึ่งพา เทคโนโลยี เน้นการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และนิยมอาศัยโลกออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารหรือเชื่อมต่อสังคม กล ยุทธในการสื่อความหมายควรนำวิธีการที่มีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายกลุ่มนี้ เช่น มี การจัดนิทรรศการสื่อความหมายตามเส้นทางท่องเที่ยวโดยให้ความรู้รายละเอียดเพิ่มเติมใน QR code หรือ จัด Virtual Tour, จัดให้มีจุดถ่ายภาพสื่อความหมายและบอกต่อ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพและ โปสเตอร์ในโลกออนไลน์, จัดกิจกรรมอนุรักษ์โดยความร่วมมือกับภาคธุรกิจโรงแรมที่พัก

เอกสารอ้างอิง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2560). สถิตินักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. ค้นจาก <http://park.dnp.go.th/visitor/indexstatistics.php>.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2560 (ภาคใต้). ค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=504&filename=index

จำเนียร โชติช่วง. (2532). จิตวิทยาการรับรู้และเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรศิริ บินนารวี. (2555). ความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในอำเภอ ปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการท่องเที่ยว). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

- ดรรชนี เอ็มพันธ์. (2549). *หลักนันทนาการและการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2560). *หลักนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ*. เอกสารประกอบการสอนวิชา 3083511. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2562). *การจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าไม้*. เอกสารประกอบการสอนประมวลสาระชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์. (2542). *การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชนี เขยจรยา, วิวัฒน์นุกุล เมตตา และถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2538). *แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานสถิติ จังหวัดกระบี่. (2560). *สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่*. ค้นจาก <http://krabi.nso.go.th/index.php>
- Bernstein, D. (2018). *Essentials of psychology*: Cengage Learning.
- Baloglu, S., & McCleary, K. W. (1999). A model of Destination Image Formation. *Annals of Tourism Research*, 26(4), 868-897. Doi:10.1016/S0160-7383(99)00030-4
- Buhalis, D., & Costa, C. (2006). *Tourism Management Dynamics: Trends, management and tools*: Routledge.
- Brassard, M. 2010. *The Memory Jogger2: Tools for continuous improvement and effective planning* (2nd ed). Goal Q P C Inc; USA.
- Ceballos-Lascurain, H. (1996). *Tourism, ecotourism, and protected areas: The state of nature-based tourism around the world and guidelines for its development*: lucn.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N.T. (1981). *Rural development participation: Concept and measure for project design implementation and evaluation*. New York: Cornell University Press.
- Cronbach, L. 1970. *Essentials of psychological test* (5th ed). Harper Collins, New York
- George, R. 2008. *Marketing tourism in South Africa*. Cape Town: Oxford University Press.
- Schreyer, R., Lime, D. W., & Williams, D. R. (1984). Characterizing the Influence of Past Experience on Recreation Behavior. *Journal of Leisure Research*, 16(1), 34-50.
- Tureac, C. E., & Turtureanu, A. 2010. Types and Forms of Tourism. *Universitatis Danubius, Economica*, 4(1)
- Wales, T. o. N. S. (2006). Defining" Nature Tourism": meaning, value and boundaries. Understanding nature-based tourism—No 2. In.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper & Row; Tokyo: Aoyama Gakuin University.